

Република Србија
ТУЖИЛАШТВО ЗА РАТНЕ

ЗЛОЧИНЕ

КТРЗ бр. 7/07

02.09.2014. године

Београд

ВМ/АР

На основу чл. 409. ст. 1 ЗКП, делимично мењам у погледу чињеничног стања оптужницу КТРЗ бр. 7/07 од 28.11.2007. године, прецизирану 23.04.2012. године, имајући у виду неке ставове и налоге из решења Апелационог суда у Београду Кж 1 По2 3/13 од 09.12.2013. године о укидању пресуде овога суда К-По2 бр. 22/2010 од 26.06.2012. године.

Напомињем да се ради о малом броју измена чињеничних навода из прецизиране оптужнице, највећим делом језичко-редакцијског карактера. Предајем овом приликом суду, окривљенима и браниоцима комплетан текст оптужнице, уз напомену да су сва прецизирања **болдована** (наглашено црним-тамним словима) док остали делови нису болдовани и остају неизмењени у односу на претходно прецизирану оптужницу.

Сада оптужница у целости гласи

ШТО СУ:

Оптужени:

Љубан Деветак, Милан Девчић и Милан Радојчић, као припадници самовласно успостављене локалне цивилно-војне власти, а оптужени Жељко Крњајић, у својству командира Станице милиције (СМ) Товарник;

Миодраг Димитријевић, Дарко Перић, Радован Влајковић и Радисав Јосиповић, као припадници Територијалне одбране (ТО) Ваљево, чије су јединице по доласку на подручје Републике Хрватске ушле у састав Друге пролетерске гардијске моторизоване бригаде (2.ПГМБР) тадашње Југословенске Народне Армије, и

Петроније Стевановић, Александар Николаидис, Драган Бачић, Зоран Косијер, Јован Димитријевић и Саша Стојановић, као припадници добровољачке оружане групе, самозване „Душан Силни“, чији припадници су по доласку у Хрватску ушли у састав локалне Територијалне одбране (ТО) и милиције Ловас;

кршећи правила међународног права садржана у чл. 3. IV Женевске конвенције о заштити грађанских лица за време рата од 12.08.1949. године, члановима 13. ст.1. и 2. у

вези чл. 4. ст. 1. и 2. тач. а), е), х) Допунског протокола о заштити жртава немеђународних (унутрашњих) оружаних сукоба (Протокол II) уз наведену конвенцију, у току октобра и новембра месеца 1991. године, за време унутрашњег оружаног сукоба у СФРЈ, тада међународно признатој држави, између ЈНА и других оружаних група под њеном командом и контролом са једне стране, и са друге, организованих оружаних јединица Збора народне гарде (ЗНГ) и МУП-а Републике Хрватске, тада једне од федералних чланица СФРЈ, у наведено време на подручју и у насељу Ловас у Републици Хрватској, наређивали и извршавали следеће радње, и то:

I

Оптужени Жељко Крњајић

Дана 10.10.1991. године, у својству командира **Станице милиције (СМ) Товарник**, иначе јединице, која је, заједно са припадницима **Територијалне одбране (ТО) Товарник** и добровољачке оружане групе, самозване „**Душан Силни**“, у саставу снага Друге пешадијске гардијске моторизоване бригаде (2.ПГМБР), а по наредби команданта те бригаде Стр.пов.бр. 350-1 од 09.10.1991. године, учествовала у нападу на Ловас,

заједно са припадница своје оружане групе,

извршио напад на цивилно становништво и поједина цивилна лица хрватске националности у насељу Ловас, који је имао за последицу смрт најмање 7 лица, који нису припадали ни једној војној формацији, нити су учествовали у војним операцијама,

на начин што се, непосредно командајући оружаном групом сачињеном од 20-ак припадника милиције Товарник, неколико мештана Ловаса и добровољаца, а која се кретала и контролисала улице Прерадовићеву, Марка Орешковића (сада Вуковарска), Лоле Рибара (сада А. Старчевића), Фрање Рачког и Краља Томислава, **убрзо** по уласку у насељени део места **могао уверити** да у селу, **изузев појединачног**, нема организованог отпора хрватских оружаних снага – Збора Народне Гарде (ЗНГ), МУП-а и локалног становништва који би пружали отпор и бранили село,

те уместо да успостави чврсту и одлучну команду и онемогући било који вид напада на цивилно становништво и поједине цивиле, **што му је била дужност**, то не чини, већ је у појединим ситуацијама,

- наређивао припадницима своје оружане групе да неконтролисано и насумично, без видљивог, одређеног војног циља и оправдања отварају ватру из пешадијског наоружања, бацају бомбе и друге експлозивне направе на поједине куће и исте пале, којом приликом су или по његовом наређењу или на основу самосталних поступака појединаца запаљене и оштећене куће неколико мештана хрватске националности – нпр. Амалије Мартиновић, Јосипа Краљевића, Ивана Џоњара, Ивице Грчанца и Томислава Балића у улици Краља Томислава, Вида Кризманића и Јосе Кесера у улици Фрање Рачког, Ивана Оструна и Звонимира Мартиновића у улици Иве Лоле Рибара, Јосике Ходака у улици Марка Орешковића,

- лично извршио - претио појединим цивилима убиством, гурао их упереном пушком, псовао и називао усташама (оштећени Томислав Шелебај, Марица Ходак), а поједине од њих (оштећени Јосип Јовановић) након извођења из куће тукао на улици ударајући их ногама у пределу стомака,

- није спречио, нити покушао да спречи да се појединци из његове оружане групе крећу без контроле и команде по наведеним, али и неким другим улицама, да улазе у куће и дворишта и из њих изводе и одводе поједине цивиле, да их туку у његовом присуству (оштећени Мато Ходак), да поједине од њих чак и убијају,

па је овакво његово укупно понашање - чињење и нечињење представљало и објективно и субјективно моралну подршку и охрабрење појединцима који су у неким ситуацијама и без његовог наређења самостално предузимали напред описане радње, иако је био свестан да је тиме давао знатан, одлучујући допринос могућности настајања забрањених последица по имовину и животе цивилних лица, па је на њих пристао, а које су у току ових напада на правцу кретења његове оружане групе и наступиле у виду оштећења и уништења имовине и смртног страдања више цивилних лица које су неидентификовани припадници његове оружане групе приликом извођења и одвођења из дворишта и кућа убијали на разним местима у наведеним улицама, при чему је у два случаја и сам био присутан у непосредној близини када су припадници његове оружане групе убили два цивила (Вид Кризманић, Иван Острун), а чији су сви лешеве по завршетку напада пронађени у појединим улицама, и то: Мирка Гргића (рођ. [REDACTED] године), Данијела Бадањка (рођ. [REDACTED] године) и Цецилију Бадањак (рођ. [REDACTED] године), сви у улици Прерадовићевој; Јосипа Пољака (рођ. [REDACTED] године) у улици Марка Орешковића (сада Вуковарска), Вида Кризманића (рођ. [REDACTED] године) у улици Фрање Рачког, Ивана Оструна (рођ. [REDACTED] године) у улици Иве Лоле Рибара и Паве Ђаковића (рођ. [REDACTED] године) затеченог у улици Краља Томислава, а потом одведеног у улицу Стјепана Радића где је пронађен убијен,

- чиме је извршио кривично дело ратни злочин против цивилног становништва из члана 142. став 1 КЗЈ, у вези члана 30 КЗЈ.

II

Опт. Љубан Деветак, Милан Радојчић и Милан Девчић

Након 10.10.1991.године, по запоседању Ловаса, самовласно и фактички успоставили нову локалну власт цивилно-војног карактера, па су у наредном периоду током октобра и новембра месеца 1991. године, опт. Љубан Деветак у својству самопроглашеног команданта села и директора Земљорадничке задруге са неограниченим војним и цивилним овлашћењима, опт. Милан Радојчић, у својству команданта ТО Ловас, а опт. Милан Девчић, у својству командира Станице милиције, наређивали припадницима Територијалне одбране (ТО), милиције и оружане групе самозване „Душан Силни“, која је ушла у њихов састав, а у појединим ситуацијама и непосредно, према цивилном становништву хрватске националности, предузимали радње:

1. нечовечног (окрутног) поступања и присиљавања на принудни рад,
2. мучења (тортуре) и повреде телесног интегритета,
3. убиства одређених цивилних лица,

те су тако у периоду од 10. до 18.10.1991. године:

1. а) - након запоседања Ловаса дана 10.10.1991. године и масовног привођења око 100 цивила хрватске националности од стране око 60-ак припадника оружане групе састављене од припадника СМ Товарник, ТО Товарник, Добровољачке оружане групе „Душан Силни“ и једног броја мештана српске националности из Ловаса, заједничким деловањем и уз помоћ припадника наведених оружаних група, од наведеног броја задржали и затворили у импровизоване, нехигијенске и просторно неусловне затворе, најпре у две мале канцеларије изнад Механичке радионице Земљорадничке задруге око 40-ак мештана – цивила: Емануела, Марка, Берислава и Ивицу Филића, Јосипа Јовановића, Андрију и Луку Балића, Николу и Петра Бадањка, Зорана, Ђуру, Алојза и Антона Кризманића, Златка Краљевића, Флоријана и Ивицу Пољак, Павла, Иву и Томислава Антоловића, Ивицу Ђаковића, Анту Марића, Јакова Пеулића, Синушу Костелника, Павла Шимуновића, Мату Батаковића, Дарка и Жељка Павлића, Мату Мађаревића, Ивана Видића, Стипу Долачког, Андрију Девчића, Марка Дамјановића, Фрању Панцо, и др., од којих је наредних дана **већи број наведених лица пуштен по њиховом наређењу**, али да уз оружану пратњу морају обављати пољске и друге радове и сакупљати лешеве по селу, **док су око 11 преосталих цивилних лица**, припадници оружане групе „Душан Силни“ пребацили **по њиховом наређењу** у просторно и хигијенски **такође** потпуно неуслован простор – подрум и двориште Месне заједнице, ограђен жицом, где се налазило седиште – канцеларије Територијалне одбране, чији су припадници чували и обезбеђивали приведенe и затворене: Ивицу Видића, Ђуру, Зорана и Алојза Кризманића, Стипу Долачког, Дарка и Жељка Павлића, Андрију Девчића, Марка Дамјановића званог „Босанац“, Фрању Панцо, Јосипа Јовановића, **с тим да су** накнадно у наведени **простор Месне заједнице, припадници наведене оружане групе** привели и затворили, **такође по њиховом наређењу**, Ђуру Антоловића, Стјепана Лукетића и његову супругу Марију Фишер, када је дошла да га посети, а 18.10.1991. године и Петра Лукетића и његова два сина Анту и Ђуку, који су сви најкасније до 18.10.1991. године убијени, изузев Ђуре Антоловића који је стицајем срећних околности преживео;

Опт. Милан Радојчић и Милан Девчић

б) – у истом периоду као под тачком а), наређивали примену понижавајућих и дискриминаторских мера у виду обавезе цивила – мештана хрватске националности да своје куће обележе белим тканинама, а око руку носе беле траке;

Опт. Љубан Деветак и Милан Радојчић

в) – у напред означеном периоду и надаље, током октобра и новембра месеца 1991. године, опт. Љубан Деветак неовлашћено и противзаконито наредио увођење радне обавезе за цивилно становништво хрватске националности, у почетку без икакве

накнаде, а касније уз исплату безвредних бонова, а опт. Милан Радојчић спроводио и реализовао извршење радних задатака, па су тако цивили хрватске националности били присиљени да скупљају лешеве својих убијених сународника – рођака и комшија, такође уз присуство оружане пратње, припадника означених оружаних састава који су их и убили, те да након тога лешеве убијених бацају у заједничку гробницу, плитко ископан канал на гробљу, а у наредном периоду ангажовани су и жене и мушкарци за најтеже физичке радове, такође уз оружану пратњу и под дискриминаторским условима у односу на становништво српске националности,

а што је све напред наведено за последицу имало nanoшење тешких душевних патњи и озбиљан насртај на људско достојанство оштећених цивилних лица.

2. Током октобра месеца 1991. године, приликом саслушавања приведених и затворених цивилних лица, према њима примењивали физичко и психичко насиље (тортуру) и повређивали њихов телесни интегритет, наносећи им тиме тешке душевне и телесне патње и повреде, у неким случајевима непосредним извршењем, или су то вршили, по њиховом наређењу, или уз **њихову сагласност или прећутно** одобравање поједини припадници наведених оружаних група, све то из дискриминаторских разлога – националне припадности, а у сврху изнуђивања информација од оштећених о наводном поседовању оружја, ноћним оружаним провокацијама, или о припадности чланова њихове родбине оружаним формацијама противне стране, или о чланству у политичкој странци, Хрватској демократској странци (ХДЗ), те су:

Оптужени Љубан Деветак:

а) - након приказивања аудио-видео снимка са митинга ХДЗ-а у Ловасу, на којем је Снежана Кризманић водила програм, прво, наредио неколицини припадника оружане групе „Душан Силни“ да је саслушају, што су они и учинили у кући Ивице Франчишковића, при чему су је физички и психички малтретирали, захтевајући од ње да им каже ко се налази на снимку, шта све зна о појединим особама, а када не би одговорила на постављено питање, ударали је по глави, чупали за косу, претили јој силовањем, ножем прелазили преко врата и тела, потом је извели напоље где је преузео опт. Милан Радојчић и одвео у кућу Боре Кесера, где је била команда и Станица милиције и закључао у једну од соба, да би после извесног времена поново била доведена на саслушање, сада пред опт. Љубана Деветака, који је испред ње махао пиштољем и највише испитивао о њеном оцу Фрањи и његовом чланству у ХДЗ;

Оптужени Милан Радојчић:

б) - **неутврђеног дана у периоду од 11. октобра 1991. године па надаље**, саслушавајући Ивана Видића у канцеларији ТО у кругу Месне заједнице, главом дао знак једном војнику да уђе „Петроније“, (опт. Петроније Стевановић), који је одмах по уласку, подразумевајући наведени позив као наредбу, претукао оштећеног, ударајући га гуменом палицом по леђима;

Оптужени Милан Девчић:

в) - приликом саслушања Петра Вулете у Станици милиције, ударао га ногама и рукама у пределу ребара, псовао му мајку и питао га да ли је члан ХДЗ-а, и на крају му рекао: „Ово није готово, још ће са тобом разговарати Деветак“;

г) - током испитивања Марка Грчанца у Станици милиције, ударао га гуменом палицом по глави, псовао му мајку усташку, а потом га терао да лиже своју крв са стола,

д) - приликом испитивања Ђуре Филића у Станици милиције, псовао му мајку усташку, питао га где су му зетови и за кога је гласао, за које време је наоружани стражар ударао оштећеног кундаком и ногама, измицао му столицу када је хтео да седне, а приликом одвођења из те просторије и даље наставио да га удара,

Оптужени Љубан Деветак, Милан Радојчић и Милан Девчић

ђ) - **неутврђеног дана у наведеном периоду** оптужени Милан Радојчић у просторијама Земљорадничке задруге, ударио ногом у стражњицу Антона Кризманића **који је дошао да се пријави** и послао га у канцеларију на спрат, изнад Механичке радионице, где је био затворен **три дана, а једног од наредних дана** је приведен на испитивање у кухињи Задруге пред опт. Љубана Деветака и опт. Милана Девчића, па га је Деветак питао где му је брат и да ли би пристао да буде стрељан уместо њега, те претио да ће му убити породицу, а Девчић му претио да ће га убити, након чега га је Деветак послао назад у затвор;

Оптужени Милан Радојчић и Милан Девчић

е) - **наизменично и у више наврата** психички и физички злостављали Ђуру Антоловића, тако што су са оружаним пратиоцима долазили у претрес његове куће, па је у једном наврату приликом доласка опт. Милана Радојчића са оружаним пратњом, био претучен од стране тих пратилаца у присуству његове мајке, уз **прећуто одобравање** оптуженог, а потом доведен у Станицу милиције где га је опт. Милан Девчић металним боксером ударио у пределу вилице, од ког ударца је пао, при чему је и крварио, а када је кренуо да устане неко од пратилаца га је ударио шипком, потом су га спровели у затвор – подрум Месне заједнице, одакле је у више наврата довођен у канцеларију опт. Милана Радојчића, где су га он и опт. Милан Девчић испитивали о његовом чланству у ХДЗ и осталим члановима те странке, те када није одговорио на неко од постављених питања, опт. Радојчић је позвао „Петронија“ (опт. Петроније Стевановић) да му помогне, а када је овај одмах почео да оштећеног боду ножем у леву бутину, опт. Милан Радојчић му је рекао: „Нисам ти казао да га овде убијеш, води га на неко друго место, па га тамо убиј“, затим је опт. Милан Девчић наставио да га испитује, да би после извесног времена позвао стражара да га одведе, након чега га је преузео опт. Петроније Стевановић са још двојицом припадника ТО и милиције, пошто су га ставили у ауто и одвели до његове куће и убацили у подрум, том приликом су покушали да га убију, тако што су за њим у подрум убацили две бомбе, али је стицајем срећних околности оштећени **преживео**,

што је све напред наведено имало за последицу намерно наношење тешког бола, тешке физичке и душевне патње и повреде телесног интегритета оштећених цивилних лица.

3. Оптужени Љубан Деветак, током октобра и новембра месеца 1991. године наређивао појединим припадницима оружане групе „Душан Силни“ да убију одређена цивилна лица, те је тако:

а) - неутврђеног дана у првој половини октобра месеца 1991. године наредио „Петронију“ (опт. Петроније Стевановић) да ликвидира Марину и Катарину Балић, претходно доведене у подрум Месне заједнице, а који су потом и убијени од неидентификованих припадника наведене оружане групе,

б) - неутврђеног дана у другој половини октобра месеца 1991. године, наредио опт. Александру Николаидису, а потом и Зорану Обреновићу, званом „Аждаја“ (сада покојном), да убију Снежану Кризманић, рекавши опт. Николаидису „одведи...јеби...и убиј“, па пошто они то нису учинили, одобрио је опт. Николаидису да оштећену поведе са собом у Панчево, што је овај и учинио,

в) - неутврђеног дана, у првој половини новембра месеца 1991. године, наредио неколицини припадника оружане групе „Душан Силни“ („Аждаји“, „Кости“ и „Николи“) да убију Звонимира Мартиновића, тако што се сусрео са њима у близини куће Боре Кесера и управне зграде Задруге, па је на њихово питање шта да раде са приведеним Мартиновићем, најпре упитао да ли су га саслушали, а потом наредио да ураде „оно што треба“, што је недвосмислено подразумевало да га убију, да би ово лице најпре било одведено на саслушање у кућу Ивице Франчишковића и потом убијено од стране неидентификованих припадника ове оружане групе, а његово је тело сутрадан нађено у дворишту куће Андрије Мартиновића у ул. [REDACTED]

Оптужени Љубан Деветак, Милан Радојчић и Милан Девчић

г) - опт. Љубан Деветак и Милан Радојчић, неутврђеног дана у периоду од 14. до 18.10.1991. године, у канцеларији Месне заједнице где је било седиште ТО, сачинили „списак за ликвидацију“, тако што су на списку цивила затворених у подруму Месне заједнице означили најмање 8 (осам) оних лица које треба убити, и то Дарка Павлића, Жељка Павлића, Буру Кризманића, Андрију Девчића, Марка Дамјановића, Фрању Панђо, Јосипа Јовановића и Стипу Долачког, након чега се опт. Радојчић распитивао код припадника оружане групе „Душан Силни“ ко би то могао да изврши, а која означена лица су у наведеном периоду заиста и убијена од стране појединих припадника наведене оружане групе, затим су дана 18.10.1991. године, опт. Деветак и Девчић најпре испитивали Стипу Долачког и браћу Жељка и Дарка Павлића, већ видно претучене и повређене, и потом их испред куће Боре Кесера, где је била команда, предали опт. Петронију Стевановићу да буду лишени живота, а истога дана опт. Деветак је наредио опт. Петронију Стевановићу и опт. Александру Николаидису да „склоне и прикрију“ - што је недвосмислено подразумевало да убију повређене цивиле из подрума Месне заједнице, након чега су њих двојица заједно са још неколико припадника оружане групе „Душан Силни“ („Аждајом“, „Костом“) са више путничких возила одвозили цивиле из дворишта Месне заједнице у напуштене куће, гараже, капелицу на гробљу и друга места, где су их из ватреног оружја поједини од њих лишавали живота,

па је тако радњама описаним под тачком II, тч. 3 а) и г) у наведеном периоду убијено 18 (осамнаест) цивила чија су тела пронађена и то:

- у гаражи Иве Мађаревића (ул. [REDACTED])
- Дарка Павлића (рођеног [REDACTED] године)
- Жељка Павлића (рођеног [REDACTED] године)
- Марка Дамјановића (рођеног [REDACTED] године)

- Јосипа Јовановића (рођеног [REDACTED]. године)
- у капелици на гробљу:
 - Петра Лукетића (рођеног [REDACTED] године)
 - Ђуку Лукетића (рођеног [REDACTED] године)
 - Алојза Кризманића (рођеног [REDACTED]. године)
 - Стипу Долачког (рођеног [REDACTED] године)
- у гаражи Боже Латас (ул. [REDACTED])
 - Ђуру Кризманића (рођеног [REDACTED] године)
 - Фрању Панђо (рођеног [REDACTED] године)
 - Зорана Кризманића (рођеног [REDACTED] године)
- у кући Иве Кризманића (ул. [REDACTED])
 - Андрију Девчића (рођеног [REDACTED] године)
 - Марију Фишер (рођене [REDACTED] године)
- у кући Владе Девчића (ул. [REDACTED])
 - Ивана Видића (рођеног [REDACTED] године)
 - Марина Балића (рођеног [REDACTED] године)
 - Катарину Балић (рођене [REDACTED] године)
- у центру села, тзв. Централи пред кућом Матије Палијан:
 - Стјепана Лукетића (рођеног [REDACTED] године)
- на непознатој локацији у селу:
 - Антона Лукетића.

III

Оптужени:

Љубан Деветак, Миодраг Димитријевић, Дарко Перић, Радован Влајковић, Радисав Јосиповић, Јован Димитријевић, Саша Стојановић, Драган Бачић и Зоран Косијер

1. Опт. Љубан Деветак, у наведеном својству команданта села и опт. Миодраг Димитријевић, тада активно војно лице у чину потпуковника, а у својству **помоћника Наченика штаба за оперативно-наставне и обавештајне послове Четврте оперативне зоне ТО Ваљево, са задатком координације заједничких дејстава између јединица Четврте оперативне зоне и 2. пгмбр ЈНА на простору Републике Хрватске** и као највиши по чину и рангу војни старешина, у Ловасу, након заједничких састанака одржаних у приватној кући Боре Кесера – команди села, одлучили, а потом припадницима оружане групе „Душан Силни“ из састава ТО Ловас и припадницима оружане јединице из састава ТО Ваљево, наредили да се према цивилном становништву врше:

- нечовечна (окрутна) поступања,

на начин што су и то:

а) дана 17.10.1991. године, у преподневним часовима, заједнички учествовали у доношењу писменог наређења и његовом јавном уличном објављивању о обавези окупљања свих мушкараца старости од 18 до 65 година испред зграде Земљорадничке задруге, како би се наводно утврдило да ли неки од њих или од оних који су остали у селу учествују у ноћним оружаним провокацијама, које наређење је опт.Љубан Деветак

реализовао, тако што га је са својим потписом проследио једном мештанину (Томислав Шелебај), који је крећући се улицама уз добошарење гласно саопштавао грађанима наведено наређење, а када је око 70 мештана поступило по овом наређењу и сакупило се испред Земљорадничке задруге, припадници оружане групе «Душан Силни» и неколико припадника противдиверзантске чете из ТО Ваљево су их претресли и утерали у ограђано двориште Задруге, потом пописали и поједине физички злостављали у кухињи, наредивши им да сву ноћ морају непомично седети на дрвеним клупама, при чему је испред њих на узвишеном трему био постављен пушкомитраљез, а околу њих наоружани стражари из наведених оружаних група, да би,

б) истога дана – 17.10.т.г., у слепоподневним часовима заједнички донели одлуку да наредног дана – 18.10.т.г., крене у извиђање и претрес терена комбинована оружана група, састављена од припадника Диверзантске чете, при Диверзантском одреду, из састава ТО Ваљево, оружане групе „Душан Силни“ и два мештана као водича, те да се при извршењу тог задатка поведу и користе претходну ноћ, противзаконито затворени и задржани мештани – цивили, као обезбеђење од евентуалних напада хрватских оружаних снага и њихових минских поља („живи штит“), мада су знали да је неке од локација неколико дана раније минирала Инжињеријска јединица из састава 2.ПГМБР, те је потом опт. Димитријевић наредио опт.Дарку Перићу, команданту противдиверзантског одреда ТО Ваљево да припадници противдиверзантске чете из састава његовог одреда, који су иначе тог дана пристигли у Ловас, изврше задатак у садејству са припадницима оружане групе „Душан Силни“, док је опт. Љубан Деветак то исто наредио неколицини припадника оружане групе „Душан Силни“ и двојици мештана - припадника ТО Ловас, које је одредио да буду водичи, па иако су били свесни и незаконитости и недопуштености таквог наређења и извесних последица његова извршења по оштећена цивилна лица, у виду наношења тешких душевних и телесних патњи, које су и хтели, али и могућих додатних последица по исте оштећене у виду повреда њиховог телесног интегритета и довођења у опасност њихових живота, па су пристали и на такве последице.

2. Оптужени Дарко Перић, као резервни капетан I класе, у својству команданта противдиверзантског одреда ТО Ваљево, наредио:

- **нечовечно поступање,**

према цивилном становништву Ловаса, тако што је претходно, по наређењу опт. М.Димитријевића, дошао из Чаковца у Ловас 17.10. т.г. у слепоподневним часовима са Диверзантском четом из састава његовог одреда и истог дана био присутан на састанку код оптужених Димитријевића и Деветака, где му је опт. Димитријевић издао наведено наређење да се цивилно становништво користи **као обезбеђење од евентуалних борбених дејстава хрватских оружаних снага и њихових минских поља („живи штит“)** у претресу терена, на начин као што је то напред описано у тачки III - 1б, па иако је био свестан незаконитости и недопуштености издатог наређења и извесних последица извршења таквог наређења по оштећене у виду наношења тешких душевних и телесних патњи, које је и хтео, али и могућих додатних последица по исте оштећене у виду повреда њиховог телесног интегритета и довођења у опасност њиховог живота, али је и на њих пристао, након чега је добијено наређење, **сада као своје, издао** својим потчињеним старешинама, поручницима Радовану Влајковићу и Радисаву Јосиповићу,

а када су они и присутни војници изразили своје негодовање и неслагање, одлучно је поновио наредбу која се мора извршити.

3. Оптужени Радован Влајковић, као резервни поручник, у својству командира Противдиверзантске чете, оптужени Радисав Јосиповић, такође резервни поручник, у својству командира I вода исте чете из састава Противдиверзантског одреда (ПДО) Територијалне одбарне (ТО) Ваљево, а оптужени Јован Димитријевић, Саша Стојановић, Драган Бачић и Зоран Косијер, као припадници добровољачке оружане групе, самозване „Душан Силни“, у саставу ТО Ловас, дана 18.10.1991. године у преподневним часовима у Ловасу, према цивилном становништву **хрватске националности** предузимали радње:

- нечовечног поступања, и наношења великих душевних и физичких патњи,

на начин што су и то:

Опт. Радован Влајковић и Радисав Јосиповић приступајући реализацији добијеног наређења да се цивилно становништво води као „живи штит“ у акцију претреса терена, иако су били свесни незаконитости и недопуштености самог наређења и извесних последица његова извршења по оштећене у виду тешких душевних и телесних патњи, које су и хтели, али и могућих додатних последица по оштећене у виду повреда њиховог телесног интегритета и довођења у опасност њихових живота, на које су пристали, па су прво:

- дошли са око 50-ак војника из састава Диверзантске чете до дворишта Земљорадничке задруге, где су се непосредно уверили да су неки, од око 70-ак претходну ноћ затворених цивила, чак и тешко повређени, а

- након извођења око 50-ак наведених цивила из дворишта Земљорадничке задруге и формирања колоне, придружили су им се, као део оружане пратње и

оптужени Јован Димитријевић, Саша Стојановић, Драган Бачић, Зоран Косијер, као и Мија Вукосављевић и Слободан Хрњачки зв. „Сајдија“ (оба сада покојна) из састава оружане групе „Душан Силни“, којег чињења и наведених последица су и они такође били свесни, па су на њих пристали, те су

- потом сви оптужени заједно са осталим припадницима њихових оружаних састава и два мештанина као водичима (око 50) повели колону од око 50-ак цивила (Маријан Марковић, Томислав Сабљак, Дарко Солаковић, Иван Палијан, Златко Пањик, Славко Кузмић, Иван Сабљак, Мијо Шалај, Иван Краљевић, Петар Бадањак, Златко Божић, Антун Пањик, Марко Видић, Марко Сабљак, Мато Ходак, Иван Цоњар, Славко Штрангаревић, Јосип Туркаљ, Стјепан Пеулић, Станислав Фрањковић, Иван Мујић, Златко Тома, Љубо Солаковић, Јосип Герстнер, Мато Краљевић, Јосип Сабљак, Емануел Филић, Милко Кесер, Милан Радмиловић и Марко Филић, Милан Цоњар, Владо Бошњаковић, Петар Палијан, Славко Лукетић, Јосип Антоловић, Драгутин Кризманић, Жељко Сомборац, Андрија Балић, Томислав Шелебај, Петар Вулета, Ђука Радочај, Павле Шимуновић зв. „Риље“, Драго Сабљак, Јосип Острун, Антон Кризманић, Антун Лекетић, Јосип Лукетић, Драган Сабљак, Влатко Палијан) ка излазу из села према производном погону фабрике „Борово“, којом приликом се оружана пратња до

изласка из села кретала са стране, а цивили између њих, а после у обрнутном поретку, тј. цивили са стране, а оружана пратња у средини, да би

- у току наведеног кретања, неидентификовани припадник из оружане пратње убио из ватреног оружја (пушке) Бошка Бођанца, једног од вођених цивила, претходне ноћи и јутра тешко претученог и повређеног у дворишту Земљорадничке задруге, који више није могао да се креће, а

- по пристизању до поља детелине, које се налазило са десне стране пута у смеру њиховог кретања, припадници оружане групе „Душан Силни“, приступајући реализацији и другог задатка добијеног од неидентификованог налогодавца из састава једне од наведених оружаних група да се цивили искористе не само као „живи штит“, него и за разминирање минског поља на парцели под детелином, који задатак су пристали да изврше, иако су били свесни незаконитости и недопуштености таквог задатка, те следствено томе и извесних последица његова извршења по оштећене у виду наношења великих душевних и физичких патњи, које су и хтели, али и могућих додатних последица по исте оштећене у виду и повреда њиховог телесног интегритета, па чак и смртог страдања вођених цивила, те пристајући и на такве последице,

- прво, наређују цивилима да са пута скрену у поље детелине које је требало разминирати, а затим држећи се за руке да се најпре крећу по ширини поља, а затим по дужини, и да притом ногама разгрћу детелину лево и десно и да стану када угледају мину, па

- у новонасталој ситуацији, мада свесни незаконитости и недопуштености описаног поступања припадника оружане групе „Душан Силни“ и врло извесног наступања забрањених последица по вођене цивиле у виду наношења великих душевних и физичких патњи, које су и хтели, али и могућих додатних последица по исте оштећене у виду повреда њиховог телесног интегритета, па чак и смртних исхода, оптужени Радован Влајковић и Радисав Јосиповић пристају да са својим војницима учествују у наставку описане акције, иако је она излазила из оквира наређења које су претходно добили, а тиме и на наступање наведених последица,

- тако што су се у току кретања цивила по пољу детелине, сви из оружане пратње кретали иза и са стране, по њиховој сопственој процени на безбедном одстојању, али, када је један од цивила, Иван Краљевић, претходно тешко претучен и повређен, пао преко једне од постављених мина, дошло је до њеног активирања, након чега је у насталој хаотичној ситуацији један број припадника из оружане пратње на беспомоћне цивиле отворио и пушчану паљбу, па је услед оба ова дејства **смртно** страдало **19** вођених цивила, и то:

1. Маријан Марковић
2. Томислав Сабљак
3. Дарко Солаковић
4. Иван Палијан
5. Златко Пањик
6. Славко Кузмић
7. Иван Сабљак
8. Мијо Шалај
9. Иван Краљевић
10. Петар Бадањак

11. Златко Божић
12. Антун Пањик
13. Марко Видић
14. Марко Сабљак
15. Мато Ходак
16. Иван Цоњар
17. Славко Штрангаревић
18. Јосип Туркаљ
19. Лука Балић

а, **12** их је задобило тешке и лаке повреде, и то:

Стјепан Пеулић, Станислав Фрањковић, Иван Мујић, Златко Тома, Љубо Солаковић, Јосип Герстнер, Мато Краљевић, Јосип Сабљак, Емануел Филић, Милко Кесер, Милан Радмиловић и Марко Филић,

- с тим да је оптужени Саша Стојановић, у циљу реализације примљеног задатка – **разминирања минског поља** и након престанка експлозија и пушчане паљбе и **рањавања и смртног страдања цивила**, нечовечно поступао према једном броју цивила који нису били рањени (Ђука Радочај, Томислав Шелебај и Драгутин Кризманић), тако што им је са асфалтног пута и на безбедном растојању, наређивао давањем упутстава на који начин да разминирају и преостале неексплодиране мине, иако су ови цивили за такву врсту радњи били потпуно необучени, свестан да им таквим чињењем наноси тешке душевне патње, а што је очигледно и хтео, али и могућих додатних последица по оштећене у виду повреда њиховог телесног интегритета и смртног страдања, па је пристао и на такве последице, **при чему је деактивирано око 15-ак мина, с тим да је приликом изношења рањених цивила из минског поља, оштећени Стјепан Пеулић нагазио на једну од мина и при том задобио телесне повреде.**

IV

Оптужени Љубан Деветак, Петроније Стевановић
и Александар Николаидис

1.Оптужени Љубан Деветак, у ноћи између 17. и 18.10.1991. године, са умишљајем подстрекавао оптужене Петронија Стевановића, Александра Николаидиса и неколико неидентификованих припадника оружане групе „Душан Силни“ да према већем броју цивилних лица предузимају радње нечовечног поступања и наношења повреда телесног интегритета, што су ови и извршили у дворишту Земљорадничке задруге, тако што је наведене ноћи, у кући Боре Кесера у њиховом присуству, опт. Деветак организовао приказивање аудио-видео снимка са годишњице прославе ХДЗ у Ловасу, говорећи им: „Е сада браћо, видите ко су вам непријатељи“, да би сутрадан ујутру, 18.10.1991. године, већина виђених на снимку у присуству опт. Деветака били брутално претучени од стране подстрекаваних и то најпре у кухињи задруге (Марко Филић, Лука Балић, Берислав Филић), након чега је, у дворишту Задруге опт. Деветак прозивањем издвојио око 20-ак цивила (Марка, Ивицу и Тому Сабљака, Мату Ходака, Милка Кесера, Петра и Николу Бадањка, Јосипа Туркаља, Ђуку Лукетића, Ивана Мујића, Ивана Цоњара, Марка Видића, Ивана Палијана, Алојза Кризманића, Ивицу Ђаковића, Ивана Краљевића, Бошка Бођанца, Марина Мађаревића, Златка Тому, Ивана Видића), које су

потом подстрекавани припадници оружане групе „Душан Силни“ ударили свуда по телу и то: опт. Александар Николаидис кундаком пушке, **повређујући им на тај начин телесни интегритет**, а „Коста“, „Аждаја“, „Никола“, „Марко“ и др., као и један неидентификовани припадник Диверзантске чете из ТО Ваљево зв. „Боксер“ - песницама, ногама, кабловима, металним шипкама, палицама, хидрауличним цевима, при чему је опт. Петроније Стевановић убадао ножем већи број цивила – Ивицу Ђаковића, Бошка Бођанца, Марина Мађаревића, Тому Златка, Ивана Видића и Антона Лукетића, који је по наредби опт. Љубана Деветака упућеној Антоновом брату Ђуки и добровољцу „Кости“, накнадно доведен заједно са оцем Петром, након чега су сва тројица претучени, при чему је по дворишту Задруге и на оближњим зидовима остајао видљив траг крви беспомоћних цивила, да би истом приликом опт. Петроније Стевановић, већ претходно претученом и повређеном Јосипу Туркаљу ножем секао дугу косу, што је и објективно и субјективно представљало **нечовечно поступање у виду озбиљног насртаја** на људско достојанство, а цивилу Златку Божићу наредио да од преосталих цивила прикупи сав новац и драгоцености и да му их преда, што је овај и извршио, па су описаним радњама сви оптужени наносили наведеним цивилним лицима тешке душевне и физичке патње и повреде;

2. Оптужени Петроније Стевановић,

а) у наведеном периоду, приликом саслушања цивила Ђуре Антоловића, у просторијама ТО Ловас у кругу Месне заједнице, повређивао телесни интегритет цивила Ђуре Антоловића, а затим покушао и да га убије, тако што га је приликом саслушања ножем убадао у бутину једне ноге, те потом заједно са још двојицом неидентификованих припадника ТО Ловас одвео до његове куће, где су га убацили у подрум, бацио за њим две бомбе у тај подрум, које су експлодирале, али срећом без последица по живот оштећеног;

б) у исто време, у просторијама ТО Ловас, у Месној заједници, повређивао телесни интегритет цивила Ивана Видића, **тако што га је приликом саслушања од старне оптуженог Милана Радојчића и по његовом позиву**, ударао гуменом палицом по леђима.

3. Оптужени Александар Николаидис, неутврђеног дана у другој половини октобра месеца 1991. године, заједно са још неколико неидентификованих припадника оружане групе „Душан Силни“, у кући Ивице Франчишковића, предузимао радње мучења (тортуре) према цивилном лицу Снежани Кризманић, тако што су је, испитујући, ко се све налази на снимку прославе годишњице ХДЗ-а, он ударао по глави, док су је остали чупали за косу, претили да ће је силовати и великим ножем прелазили преко њеног врата и тела.

4. Оптужени Петроније Стевановић и Александар Николаидис

а) дана 10.10.1991. године, нечовечно поступали према цивилним лицима Љубици Адамовић и Маријани Радочај, **тако што су за време напада на село, у породичној кући Радочај, у улици Млинској, у присуству малолетне деце, претили да ће их убити, а опт. Петроније Стевановић и да ће их силовати**, изазивајући тиме код њих осећај тешке душевне патње и страха,

б) у периоду од 14. до 18.10.1991. године, учествовали у убиствима неутврђеног броја цивилних лица, описаних у тачки II – 3 г) изреке ове оптужнице, и то оптужени

Александар Николаидис најмање једног (**неидентификованог**), а оптужени Петроније Стевановић најмање шест, тако што су поједине од ових лица преузимали из импровизованог затвора у подруму Месне заједнице (**Петар Лукетић, Ђука Лукетић, Алојз Кризманић, Стипе Долачки**) или из зграде полиције (**Марин Балић, Катарина Балић**), по наређењу опт. Љубана Деветака, и заједно са припадницима оружане групе „Душан Силни“ („Аждаја“, „Коста“ и др.) одвозили са више путничких возила на разне локације где су лишавани живота од стране неидентификованих припадника наведене оружане групе;

- чиме су, сви оптужени под тачкама II-IV ове прецизиране оптужнице, извршили кривично дело ратни злочин против цивилног становништва из чл. 142. ст. 1. КЗ СРЈ, у саизвршилаштву, у вези чл. 22. КЗ СРЈ.

ЗАМЕНИК ТУЖИОЦА
ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ
Веселин Мрдак